

Til Familien Sneedorffs Historie.

To Meddelelser af Overlærer **D. H. Wulff.**

Manuskripterne til nedenstaaende Meddelelser findes i en Pakke Thestrupiana i Aalborg Stifts og Amts offentlige Bibliothek, som nu er sammensmeltet med Kathedralskolens Bibliothek og opstillet i dennes nye Bygning.

Af flere Grunde kan slttes, at det første Stykke, Fru Sneedorff, født Thestrups, Biografi, er forfattet af hendes Søskendebarn, Else Kirstine Huulbek (f. 1708), g. m. Justitsraad Peder Jakob Michaelsen († 1739). — Det andet Stykke, H. Kr. Sneedorffs Optegnelser om hans Ungdomsliv paa Søen, er nedskrevet 1791 paa Mariager Kloster, hvor han altsaa den Gang har opholdt sig hos sin Moster Maren Thestrups Mand (og Fætter) Konferensraad Frans de Thestrup, der ejede Gaarden. Intet af Manuskripterne har været benyttet af Kammerherre C. J. Anker ved Udarbejdelsen af hans „Dansk Kontreadmiral og Kadetchef Hans Christian Sneedorffs Personlighed og Virksomhed“ (Kristiania, 1884).

I.

Fru Øllegaard Vilhelmine Thestrups, sal. Frue Sneedorffs, Livs- og Levnets-Beskrivelse, hvis mange Omvexlinger forestilles af særdeles Modgang og Medgang fra Fødselen af til hendes Død i sit 37te Aar, samlet af en gammel Ven, som mest udi alle hendes Omstændigheder haver selv været nærværende, og som nu i sin Alderdoms 68de Aar søger sin Trøst og Opmuntring i at eftertænke det alt og føre det i Pennen saa godt, som mine svage Kræfter kan tillade det.

Aar 1739 blev hun født til Verden d. 28de Juni paa Kristianshavn af Forældrene N. N.¹⁾ Af 12 Børn, nemlig 10 Døtre og 2 Sønner, var hun den 9de. Da hendes sal. Moder var frugtsommelig med hende, var hun meget svag og mest maatte holde Sengen, saa man tvivlede længe, om hun var frugtsom-

¹⁾ 3: Kristian Thestrup, Etatsraad og Professor, og Karen Larsdatter Fogh, se Hundrup: Lærerstanden ved Aalborg Kathedralskole, S. 68, jvfr. Stamtavlen over Familien Thestrup i Gjessings Jubellærere, I, S. 480, hvortil ogsaa kan henvises for Flertallet af de i det Følgende nævnte Personer.

melig eller det var andre Tilfælde. Da min sal. Mand N. N. døde 1739 den 18de Februar, som hun inderlig elskede, frygtede vi alle for hende; men Gud gjorde det langt anderledes, end vi ventede, hun kom otte Dage derefter uventende til mig, og mens hun var hos mig, blev hun ved visse Omstændigheder forvisset om hendes Frugtommelighed, som inderlig glædede os alle, blev og ved en temmelig Helbred lykkelig forløst med vor nu salige. Min sal. Moder N. N., som var kommen her ud til mig, skulde holde hende over Daaben, men fornedelst en heftig Sygdom kunde det ej ske. Da den dydige gamle Konferensraadinde Eggers var her inde fra Nysted, holdt hun hende over Daaben, og bekom hun det Navn Øllegaard Vilhelmine efter en Halvsøster af hendes Fader, Fru Ginkelberg, som hendes sal. Fader inderlig elskede.

Hendes Barndom gik fornøjet under de kjærlige Forældres Omsorg. Fra hendes ganske unge Aar af kunde hun glæde sig ved en Billedbog, siden med Læsning, saa man fandt hende sjælden uden med en Bog i Haanden i Steden for andet Legetøj. Hendes kjære Forældre, som fandt saadan en særdeles Lyst og Næmme til Læsning og Regning, forsømte ej heller at give Opmuntring. Saaledes gik hendes Ungdom fornøjelig til 1747, da hendes sal. Moder efter 1 Aars pinlige og smertefulde Lidelser faldt fra en kjærlig Ægtefælle og 8 Børn her i Kjøbenhavn i Residensen ved vor Frue Kirke. De 3 ældste, nemlig Else, siden Fru Falsen, Maren, siden Fru Thestrup, Magdalene, siden Fru Cold, tog da især, hver sin af de mindre for at bære Omsorg for dem som Moder, Else [tog] Marie Kirstine, siden Fru Egede, Maren [tog] Rentze, siden Fru Berger, Magdalene [tog] Øllegaard Vilhelmine, siden Fru Snedorff; lille Kristiane Amalia¹⁾ som den yngste delte de alle deres kjærlige Omsorg for. Saaledes begyndte det at blive noget fornøjeligt igjen for os alle.

1750 faldt deres sal. Fader i en stor Sygdom, som i et halvt Aar af og til mindede og tilsidst tog hans Kræfter rent

¹⁾ Om disse Søstres Mænd, C. J. Berger, J. A. Cold, P. Egede og C. M. Falsen, findes Artikler i de udkomne Bind af Dansk biogr. Lex.

bort ved en bestandig Mattighed, saa han lejede om Sommeren ude paa Farum et Sted, og skiftedes en for en af hans Børn at være hos ham; men den Forandring hjalp intet. 14 Dage derefter skrev han min sal. Moder til, som han inderlig elskede, om at komme ud og blive hos ham i hans store Sygdom. Hun kom, og efter nogle Dages Mattighed sov han hen i hendes Arne i sit 61de Aar. De førte ham om Morgenens derpaa til sit Hus i en Rustvogn. O Jammer! Det vil jeg gaa forbi.

Da Aaret var omme, bleve Børnene saaledes delte, at de 3 ældste kom til min sal. Moder og mig i Vimmelskafte til Brandtes, de 4 yngste til Provst Hviids, Sønnen til Lolland til Konsistorialraad Thestrup. Der gik atter et Par Aar temmelig rolig og godt, indtil det behagede Gud at paalægge min sal. Moder en Sygdom fra Jul til den 18de Marts, da det behagede Gud at kalde hende fra os i sit 67de Aar 1752 os alle til stor Hjærtesorg. I de sidste 14 Dage af hendes Sygdom var Fru Hviid saa kjærlig efter min Begjæring at overlade mig lille Mine, vor salige, for at være hos den syge og læse for hende, da Cold i de Dage blev forlovet med den tredje Frøken. Hvad Omsorg og Kjærlighed vor salige bar for den Tante, kan jeg aldrig glemme. Hun skulde da til Paaske til Konfirmation. Min dyrebare Moder elskede hende højt og sagde ofte til mig: „Du maa tro, min Datter, at det er et dydigt og inderlig gudfrygtigt Barn.“

17[52] efter Paaske havde hendes Søster Magdalene Bryllup med Professor Cold, som da tog denne eiskelige Søster ud til sig paa Sorø. Der levede nu vor salige i en fuldkommen fornøjelig Omstændighed, som jeg selv var Vidne til i 14 Dage, jeg var hos dem. 17[54] blev Fru Cold frugtssommelig, og strax efter hendes Forløsning med en Søn døde i sit Alders [22de] Aar. Vor salige var Fadder til det Barn, som blev kaldet Kristian Magdalous Thestrup, hvilken hun elskede til sin Død som sine egne Sønner, og var det ret beklageligt, at han nogle Maaneder før hendes Død var rejst til Norge.

Herefter kom vor salige strax til Kjøbenhavn igjen med mange Suk og Taarer, kom da i Huset hos sin ældste Søster,

som da var gift med Falsen og laa og i sin første Barselseng med en Datter. Her stræbte vor salige at aftørre sine Taarer iblandt saa kjærlige Slægt og Venner. Igjen, kort efter, døde meget hastig Justitsraad Falsens lille Datter, som atter satte vor salige i Sorg mere over de bedrøvede Forældre, som hun paa alle Maader søgte at trøste og muntre.

17 . . kom Ildebrand der, de boede, og vare alle ude, da vor salige tillige med Falsens mistede alle deres Klæder i et Kammer, som Ilden havde forbrændt; hun især havde ej mere end det, hun havde paa. Derefter flyttede Justitsraad Falsens i Vartov til Professor Egede, som havde en Søster af vor salige; men siden Fru Egede skulde i Barselseng, var ej Rum til dem alle. Da vor salige ønskede helst at være hos mig, som og med inderlig Fornøjelse tog imod hende fra Juni 17 . . til Mikkelsdag 17 . ., da hun igjen kom til Falsens, efter at de vare flyttede i den Tid. Da den salige var hos mig, havde hun en Andendagsfeber at plages med, som dog ikke hindrede hende i at blive ved at lade sig informere i det franske, som hun gjorde sig saa perfekt udi, at hun siden, som bekjendt er, selv lærte alle sine Børn at læse, tale og skrive det. Regningen øvede hun sig og meget udi, som hun siden i lige Maade igjen selv lærte sine Børn. Det Selskab var mig meget behageligt i min Enlighed, og efter vor Tilbøjelse paa begge Sider gjerne havde blevet sammen; men jeg overvandt mig selv og raadede hende derfra som et ungt Menneske at faa altfor megen Smag paa Rolighed og Stilhed. Da hun var hos mig, fandt jeg i en af hendes Bøger en Del af mine Samlinger af Vers og Sprog og spurgte hende, hvor hun havde faaet dem. Slige Tanker, som Sorg have forarsaget mig, kunde gjøre hende som et ungt Menneske tungsindig. „O nej,“ svarede den salige, „det er bedst at samle i Tide; thi naar de Dage komme, som behage ikke, kan de være gode.“ En Gang, nogen Modgang mødte os, var jeg saa skrøbelig og sagde: „O, hvem der var vel af denne Jammerdal!“ Da svarede mig vor salige: „Hvorfor? Det kan blive godt igjen. Have vi annammet det gode, hvorfor trykke vi os saa meget ved det onde?“ Jeg kunde ikke holde op at skrive, om jeg

skulde anføre alt det, der falder mig ind i vort enlige Selskab. Jeg tilstaar, at om jeg endskjønt var 30 Aar ældre end hun, jeg jo lærte meget af hende, som endnu er mig i frisk Minde.

Fru Falsen kom i Barselseng med en Søn, som meget fornøjede vor salige og os alle. I den Tid, hun var til Falsens, havde hun mange anselige Tilbud; men Guds Time og den rette, der var hende beskikket, var vor saa højt elskede Sneedorff, hvis Forlovelse og Bryllup skete i Falsens Hus. I den glædelige Omstændighed skulde hun forsøge to haarde Stød. Hun selv blev angreben af Halssyge, saa vi alle frygtede for hendes Liv. Hendes Brudgom sad for hendes Seng med Suk og Taarer, hun rakte ham sin Haand og med sin sædvanlige Mildhed sagde: „Min Søster Rentze er et meget godt Barn.“ Gud trøstede og glædede dem igjen med Helbred og Fornøjelse. Strax derpaa faldt Fru Falsen i en meget farlig Sygdom, som des værre har haft bedrøvelige Svitter.

Nu skulde vor salige smage nogen Glæde igjen, da hun blev forenet med sin Sneedorff i sin Alders 18de Aar, rejste med ham til Sorø og tillige tog sin elskelige lille Søster Rentze med sig. Fornøjeligere og lyksaligere Ægteskab kunde der ikke være, som der fandtes ved Dydernes Forening. Her blev hun Aaret derefter frugtsommelig, og efter hendes Mands og Venners fuldstændige Begjæring kom her at ligge i Barselseng til Justitsraad Falsens. Alting gik lykkelig, alting fornøjet ved en Søns Fødsel, som inderlig glædede alle, som blev døbt Hans Kristian¹⁾. Sneedorff rejste da hjem med Løfte selv at hente dem; men da hun ventede ham, kom hans Tjenere med den bedrøvelige Efterretning, at han i nogle Dage var bleven angreben af en Feber, som hindrede ham i at komme. Dette satte atter vor salige i stor Bevægelse, og hun rejste samme Dag med sin lille Søn og Søster imellem Frygt og Haab. Dette overvandt hun, og fandt hun sin kjære Mand vel syg, men dog i Bedring.

17[61] kom hun i Barselseng i Sorø med hendes anden Søn, som blev kaldt Frederik²⁾. I samme Aar blev sal. Sne-

¹⁾ Om ham se de ndf. trykte Optegnelser og Ankers anførte Bog.

²⁾ † 1792 som Professor i Historie ved Kjøbenhavns Universitet.

dorff kaldt her ind for at være Informator for hans kongelige Højhed Arveprins Frederik og flyttede strax her ud. Der følte vor salige en stor Glæde bestandig nu at blive hos sine kjære Venner, og da hendes Søster Rentze, som nu var gift med Professor Berger, boede i samme Gade med dem, var det en stor Fornøjelse.

Aaret derpaa [1762] kom hun i Barselseng med sit tredje Barn, som inderlig fornøjede hende, da det var en Datter, som blev kaldt Ingeborg Andrea¹⁾. Aaret derefter [1763] kom hun i Barselseng med sit fjerde Barn, en Søn, som blev kaldt Kristian²⁾.

Nu levede vor velsignede hen i megen Glæde og Fornøjelse med Børn og Familie, som alle havde ønskelig Helbred, om Vinteren her i Byen, om Sommeren paa Frederiksberg, hvor de havde den Naade nogle Gange at se hans kongelige Højhed Arveprinsen i deres Hus at drikke Kaffe, som med en særdeles naadig Mildhed ansaa den unge Moder og Børn, som ved deres Optugtelse ikke som de fleste Børn tabte noget af deres Munterhed og Dristighed ved slige høje fremmede.

Aaret [1764] kom vor salige i sin femte Barselseng med en Søn, navnlig Frans. Nu aabner sig en Scene for mine Øjne, som mulig forvolder, at jeg nedlægger min Pen eller og bestandig skriver med vaade Øjne. Vor salige kom i Barselseng med sit femte Barn, en Søn, som blev kaldt Frans Thestrup. Alting gik vel i Førstningen. Man kunde mærke, at sal. Sneedorff var ej vel, klagede sig for os andre af stærk Hovedpine og faldt udi Søvn hos sin kjære Kones Seng. Han dulgte sig det længste, muligt var, for hende; men til sidst maatte han holde Sengen, og befandt det sig da, at det var Smaakopper, som han dog mente at have haft i sin Ungdom. Man søgte vel at dølge det for vor salige; men hendes Urolighed og Kjærlighed gav hende Kræfter til at gaa selv til ham. Den Jammer var stor, som hun udstod, næppe at kjende sin kjære Mand. Man levede da imellem Frygt og Haab til den [5te Juni 1764], da

¹⁾ Hun findes ej i ældre Stamtavler (Lengnick; Ankers anf. Skr.).

²⁾ † 1785 som Sekondløjtnant i Søetaten.

det behagede Gud at kalde ham fra denne Verden, med stor Frimodighed at befale sin kjære Kone og 5 Børn i Guds trygge Beskjærmelse og sov hen i sin Alders 40de Aar.

Uden at beskrive denne Sorg vidtløftig kan enhver forestille sig denne Jammer. De havde lejet paa Frederiksberg, og skulde efter Aftalen strax Værten have alle Værelserne til Gaden, naar hun kom op af Barselseng. 5 Uger efter hendes Nedkomst maatte hun da med Børn og alt strax efter Begravelsen flytte ud paa Frederiksberg. Samme Nat, hun kom der i mit Selskab, som blev der 1 Maaned, blev den ældste Søn syg, som man strax ventede var Kopper. Det er snart utroligt den Styrke og Frimodighed, vor Herre forlenede vor salige, som lod det ikke bero paa andres Tilsyn og Opvartning, men var selv baade Nat og Dag hos de kjære Børn. De fire Sønner gik det lykkelig igjennem; men hendes eneste og kjære Datter saa elendig ud, saa vi alle takkede Gud, som opløste for hende i sit [tredje] Aar.

Vor salige skulde endnu prøves mere; hendes kjære Søster Kristiane Amalie, som af et ømt Hjærte over denne bedrøvede Søster forlod ikke uden Vemodighed Hr. Egedes Hus, hvor hun siden hendes unge Aar havde været, da han blev gift med hendes Søster Marie Kirstine, men for at være vor salige til Trøst og Opmuntring var nylig kommen til hende, og de andre begyndte lidet at komme sig, faldt og ned i Smaakopper.

I samme Tid faldt og Fru Berger i Kopper i Kjøbenhavn, som vi dog vare saa lykkelige at dølgge for vor salige, hvis Ord var altid: „Gud prøver mig; han vil og styrke mig.“

Nu drev de sorte Skyer noget bort, og det begyndte igjen at klare noget op, da vor salige lejede et Hus næst ved Vartov, hvor de boede saa godt som sammen (sic), og flyttede der ind til Mikkelsdag 17[64].

I hendes dybeste Sorg bekom hun strax store Naades Tegn for sig og sine ved en anselig Pension strax, og tillige uden Ansøgning blev hende tilbudt strax at faa den ældste Søn indskreven som Søkadet. Nu smagte vor salige ret Ro og Hvile i Gud, hendes Børns Opdragelse og faa kjærlige Venners Omgang.

Dog, hendes Ro og Hvile var ikke længe bestandig. Aar

17[64] faldt Fru Berger i Sygdom, som ej i Førstningen syntes farlig, men dog udi faa Dage blev bortkaldt af denne Verden, efter at hun Aaret tilforn havde haft en meget haard Barselseng, hvor der maatte bruges andre Midler end det ordinære. Her var og vor salige tillige med Søster og jeg tilstede. Gud glædede os igjen, at vi saa en levende Søn komme til Verden, som dog efter nogle Maaneder døde.

Nogle Aar derefter blev vor salige atter igjen hjemsøgt med Sygdom i sit Hus, da hendes 4 Sønner faldt alle i den da graserende Sygdom, kaldet Skarlagensfeber. Den ældste og næst- yngste gik det godt igjennem; men den næstældste, Frederik, var alt Haab ude om. Den yngste, Frans, døde meget hastig deraf. Jeg var da atter igjen ofte tilstede og saa den uforanderlige moderlige Ømhed og Kjærlighed, da hun havde dem hos sig i sit Sovekammer for selv at være tilstede ved alle Omstændigheder. Dette overvandt og vor salige med sin sædvanlige Gelassenhed og Hengivenhed i Guds Vilje.

Nu blev det igjen noget stille. 17 . . kom hendes Søster Fru Egede i Barselseng med hendes sidste Barn, som var lykkeligt og fornøjeligt.

Men i denne Tid mødte vor salige en Omstændighed, som jsg ikke kan gaa forbi. Der blev gjort hende et Forslag om at blive Kammerfrue paa gode Konditioner hos Prinsesse Caroline Mathilde, som da ventedes til Danmark. Mange af hendes Venner raadede hende meget dertil i Henseende for hendes Børns Lykke i Fremtiden. De af Venner, som hverken raadede fra eller til, tav og inderlig bad Gud give hende de bedste Raad. Dette satte vor saliges Sind i stor Bevægelse, og hun udbad sig 8 Dage at betænke sig. I den Tid blev hun syg og maatte gaa til Sengs. Efter inderlig at paakalde Gud at give hende de bedste Raad kom jeg til hende. Da sagde hun: „Nu er jeg rolig og sidder her at skrive, at jeg ej for mange Aarsager kan tage der ind. Jeg er overbevist om, at min Pligt er at blive hos mine Børn og drage Omsorg for deres Optugtelse, som bliver den største Grund for deres Lykke i Verden. Min Ro vilde jeg gjerne opofre for dem; men de ere alle endnu meget unge, og

meget kunde forandre sig, inden de kunde nyde nogen Frugt deraf.“ Jeg fandt en sand Fornøjelse i denne Beslutning. Nogle af hendes gode Venner bleve fortrydelige, som dog siden takkede alle Gud for hans Bestyrelse i denne Sag.

Hendes anden Søn udstod i nogle Aar i en 6 Uger store Sygdomme, som dog overvandt. Men nu kommer atter et haardt Slag, da Fru Egede faldt i en tærende Sygdom. Hendes kjære Mand tillige med vor salige drog ud paa Birkerød om Sommeren; men alt var forgjæves; hun kom svagere hjem og hensov 17[68] i sit Alders [33te] Aar. Her behøvede vor salige al sin Taalmodighed, Trøsten kunde hun ikke finde hos den bedrøvede Mand og Børn. Hun søgte den da alene i Gud, som og satte hende i Stand til noget at trøste og opmuntre det bedrøvede Hus.

Nu skal hun da smage nogen Hvile igjen, men kort. Hendes Svoger Egede mistede samme Aar en liden Søn, som var inderlig elsket af vor salige, siden han var opkaldt efter hendes kjære Søster Rentze og blev kaldt Laurentzius. Den Sorg og Bekymring, hun med os alle havde ved Professor Bergers Fortrædelighed¹⁾, satte hende i Særdeleshed i stor Bevægelse. Der saa hun og vi alle igjen Guds forunderlige Bestyrelse, da alting faldt ud til Fornøjelse for os alle, og korresponderede vor salige med ham til hendes Død.

Nu kom atter nogle glade Dage, da det behagede Gud at forene hendes kjære Søster Kristiane Amalie med Professor Egede i en kjærlig Ægteforening 17[71], og gik Brudefolkene af hendes Hus, hvor Vielsen skete. Her smagte vor salige nogle Aars Fornøjelse, da Professor Egede giftede sin ældste Datter samme Aar med Hr. Glahn, Præst i Norge, og det andet Aar sin yngste Datter med Hr. Krøll, Præst til Vajsenhuset²⁾.

Vor salige havde og den Fornøjelse i nogle Sommere i sin Søsters og Svogers Selskab at besøge de kjære Søsken i Jylland, Etatsraad Thestrup og Frue i Jylland.

Madam Krøll kom Aaret derefter [1773] i Barselseng med

¹⁾ Berger blev arresteret ved Struensees Fald, men erklæret fri for Tiltale.

²⁾ Jfr. Stamtavle over Familien Egede i Gjessings Jubellærere.

en Datter, som, Gud ske Lov, ikke savnede sin egen Moder, siden hun fandt hende fuldkommen igjen, denne kjærlige Moder og Tante, som og havde Moders Hjærte til hende, hvilket hun og beviste ved alle Lejligheder.

Ak! hvor vil jeg savne den kjærlige Veninde, som i min langvarige Sygdom kom ofte til mig og med megen Æmhed og Vemodighed ansaa mine Smerter og med hendes Trøstegrunde oplivede tit mit matte Hjærte. Naar Gud undte mig nogle gode Dage, tog hun Del derudi med en særdeles Munterhed og Kjærlighed. Den 12te Oktober 1775 var vor salige sidste Gang i mit Hus, da der kom en stor Ligbegængelse forbi. Nogle af mine Venner, som vare her, syntes at se paa vor salige en særdeles alvorlig Betragtning med Taarerne i Øjnene, som ikke satte mig i nogen Betænkning, siden den, der blev begravet, havde i nogle Aar været hendes Gjenbo. Hun blev hos mig om Aftenen med Søsken og nogle andre Venner i et lidet, meget fornøjeligt Selskab og tog en særdeles tendre Afsked med mig.

Fredagen den 14de Oktober spurgte jeg, at hun ikke befandt sig ret vel. Søndagen den 16de blev jeg og af samme Svaghed stærkt angreben, nemlig Diarrhe. Min stærke Natur hjalp mig efter Sædvane at gaa det igjennem; men hendes forandredes til mange farlige og smertelige Tilfælde. Tre Uger, førend hun døde, og en Maaned efter min Svaghed samlede jeg alle mine Kræfter for selv at komme og se min elskelige Veninde i en Time, hvilket var os begge en stor Fornøjelse. Da havde de nærværende temmelig Haab; men jeg kan med Sandhed sige, jeg syntes strax at se den samme fromme døende Mine paa hendes Ansigt, som jeg selv havde set paa hendes dyrebare Moder og tvende elskværdige Søstre. Jeg blev syg igjen, saa jeg des værre saa aldrig mere den salige Sjæl. Ved hendes Sygdom saa man Tro, Haab og Taalmodighed og Frimodighed af denne Verden med idelig Formaning til hendes Børn. Dette er Børnene og Venner, som alle vare tilstede, bedre bekjendt end mig¹⁾.

¹⁾ Fra den Auktion, der d. 16. Febr. 1776 holdtes over Fru Sneedorffs Løsøre, haves en trykt Fortegnelse, der viser en ikke ubetydelig Mængde Sølvy, Møbler, Linned og Sengklæder.

Jeg vil da med Vemodighed lægge min Pen og gjøre det Ønske over os alle at leve og dø som hun, saa ere vi visse paa at samles med hende i den evige Glæde og Salighed.

O, Gud ske Lov! Du lever vel.

Nu er din dyrebare Sjæl

udi din Frelzers kjærlig Haand,

soni løste dine haarde Baand.

II.

Kaptajn Sneedorffs egenhændig skrevne Optegnelser
her paa Mariager Kloster 1791.

1764. Ved min sal. Faders Død havde hans højgrevelige Excellence Hr. Generaladmiralløjtnant Grev D[anneskjold] den Godhed at udvirke den kongelige Naade for mig, at jeg blev indskreven til Volontær ved Søkadetterne, hvilket den Tid, da der ikkun var 20, faldt meget haardt.

1769 kom jeg paa Akademiet.

1770 tog jeg den første Examen.

1771 tog jeg den anden Examen, avancerede til virkelig Kadet med Gage og blev udkommanderet med Orlogsskibet Island, der skulde gaa til Algier under Kommando af sal. Admiral D. E. Bille, gik paa Ekvipering; men Skibet fik Kontraordre.

1772 tog jeg Examen for Sø- og Landartilleriet, blev kommanderet med Kadetfregatten Samsø, ført af nuværende Admiral Grotschilling, var paa et Frydetogt i Nordsøen af 8 Uger, ind i Frederiksværn i Norge, om Efteraaret var paa et Frydetogt i Østersøen af 6 Uger.

1773 tog jeg Examen for Sphærica, som medfører Anciennitet for dem, der ikke tage samme, var samme Aar med Fregatten Kristiansø, der krydsede i Østersøen for at spejde de svenskes Foretagender, var helt oppe under Karlskrona, saa vi kunde tælle alle Skibene der inde, mødte en svensk Fregat, med hvilken vi havde en løjerlig Historie.

- 1774 var jeg med Kadetfregatten under Kapt. H. H. Stibolts Kommando i Nordsøen, hvor vi vare inde i Flekkerø, Kristianssand og Øster Risør. Paa denne Rejse fik jeg Officers Attest, var om Efteraaret med samme Fregat i Østersøen, tog ved min Hjemkomst decisiv Examen, hvorved jeg blev erkjendt for den bedste. Samme Aar var Admiralitetet in corpore paa Akademiet, og da Kadetchefen offentlig i hele Kadetkompagniets Nærværelse fremstillede mig for Kollegii-Herrerne som den Kadet, der mest fortjente Opmærksomhed, blev jeg af Admiral Rømeling tilspurgt, om jeg havde Lyst til at rejse paa Konstruktionen, hvortil jeg uden at kjende dertil svarede ja. Strax efter blev jeg ansat iblandt de 12 ældste med Gage, hvorved jeg sprang adskillige forbi, og af Kadetchefen befalet at forrette Underofficers Tjeneste.
- 1775 var med Kadetfregatten i Nordsøen, var inde i Mandal, siden om Efteraaret i Østersøen. Samme Aar blev avanceret til virkelig Underofficer med Gage.
- 1776 var med Fregatten Kiel under nuværende Kommandør Wleugels Kommando paa Besejling i Nordsøen, der fra til Island for at krydse paa Hollænderne. Om Efteraaret gik tilbage ind i Frederiksværn i Norge, hvor Fregatten blev aftaklet, rejste der fra over Land til Brevig, hvor jeg blev anfortroet Ekviperingen af Fregatten Kristiania, gik med samme Aar med denne Fregat under Kommando af sal. Kommandørkaptajn Budde. Strax efter min Hjemkomst blev Sekondløjtnant med Gage og fik samme Dag 16 virkelige gagerede Løjtnanter efter mig, samt blev optaget som Medlem og Medarbejder i det danske Litteratur-Selskab. Blev Auskultant i Konstruktions Kommissionen med 50 Rdr. aarligt Tillæg.
- 1777 begyndte at lære Konstruktionen under den udødelige Gerner og fulgte ham overalt paa Holmen i dette og næstfølgende Aar.
- 1779 deklarerede han (∴ Sneedorff), at han ikke vilde forlade Søen, hvortil han var opdraget. Han forlod altsaa Kon-

- struktionen; men paa sal. Kommandør Gerners Rekom-
mendation beholdt han de 50 Rdl. aarlig og vedblev at
være Auskultant i Konstruktions Kommissionen, samt at
frekventere Gerners Forelæsninger, naar hans Lejlighed det
tillod, og en anden blev udnævnt i hans Sted til at applicere
sig paa bemeldte Videnskab. Samme Aar var ude med
Orlogsskibet Sofie Frederikke, kommanderet af Admiral
Krieger, der hørte til den bevæbnede Neutralitets Eskadre
under Admiral Fontenays Kommando. Om Efteraaret var
paa Besejling i Nordsøen med samme Skib.
- 1780 var ude med Fregatten Alsen under Grev Reventlovs
Kommando, som havde begjæret ham om Bord; men da
Eskadren skulde gaa til Søs, blev kommanderet om Bord
paa Orlogsskibet Jylland, kommanderet af nuværende Vice-
admiral Kaas, krydsede i Nordsøen til først i Oktober og
kom ikke uden største Fare hjem igjennem Kattegattet,
da Orlogsskibet Prins Frederik, som satte til i Stormen,
reddede os ved sine Nødskud. Paa denne Rejse, der op-
holdt Flaaden ved idelige Storme fra at komme hjem, led
meget Ondt ved Mangel af Provision, men i Særdeleshed
paa Vand, saa Folkene kastede deres salte Kjød over Bord
af Frygt for at tørste ved at spise det, og kom Orlogs-
skibet Jylland, der havde 700 Mand om Bord, paa Hel-
singørs Red alene med 5 Fade Vand i Behold.
- 1781 blev begjært om Bord til Admiral Grev Moltke, der kom-
manderede Orlogsskibet Sofie Frederikke i den armerede
Neutralitets Eskadre under Admiral Fontenay. Med samme
var hele Sommeren i Nordsøen for at krydse paa Kapere,
der foruroligede de norske Kyster, med Skibet tog tvende,
løb ind i Flekkerø, hvor en engelsk Flaade under Admiral
Hyde Parker paa 8 Skibe og en svensk paa 10 under
Admiral Grubbe laa til Ankers, spiste om Bord hos begge
Admiralerne, og da de med deres Kaptajner spiste om Bord
hos Greven, traf det sig, at han kom til at sidde hos en
gammel Kaptajn Macpherson, der drak sig i det bedste
Humør af Verden, skjønt over Bordet kom Tidende, at den

hollandske Flaade var udenfor. Om Eftermiddagen gik den engelske Flaade ud. To Dage efter kom de i Slag, og bemeldte Kaptajn M. blev skudt tværs over af en Kanonkugle, saa man kan frit antage, han ingen Anelse har haft om sin nærforestaaende Død. Her i Flekkerø kom nogle Indbyggere fra Mandal og klagede, at 1 amerikansk og 2 engelske Kapere vare indløbne i Kleven og havde skudt paa hinanden der, saa Kvinder og Børn havde rømt af Byen af Skræk. Blev af Admiral Moltke detacheret med Snaven Fama paa 12 Kanoner og 50 Mand Soldater foruden Snavens Folk for at opbringe bemeldte Kapere, kom til Kleven, gik selv om Bord i den amerikanske Fregat, der førte 20 Kanoner, og førte den tillige med de to engelske Kapere til Kristianssands Kastel, var inde i Arendal og siden i Frederiksværn, der fra gik hjem og laa Brandvagt ved Hornbæk, lagde ind med Skibet i Oktober.

Strax efter Hjemkomsten blev udkommanderet som Næstkommanderende med Fregatten Bornholm paa 36 Kanoner under sal. Kaptajn Matthias Billes Kommando, der skulde gaa til Vestindien for at convoiere de danske Kjøbmandsskibe mod de mange Kapere, hvoraf vrimlede der i December Maaned. Da Fregatten laa klar til at sejle, beordrede Løjtnant Baron Wedel i Land at tage de sidste Fornødenheder om Bord, paakom dem et haardt Vejr, hvorved Baaden kæntrede og han, 2 Kadetter, 2 Underofficerer og 20 Mand satte Livet til. Hans Onkel, Admiral Moltke, der derover var ude af sig selv af Sorg, kom Dagen efter om Bord og gjorde N. N. haarde Bebrejdelser; men han fralagde sig det saa aldeles, at Greven ej alene indsaa det, men endog skjænkede ham et Exemplar af den Sølvmedalje, han over sin Neveu lod slaa, ledsaget af et meget forbindtligt Brev.

Samme Aar blev benaadet med Premierløjtnants Karakter.

Først i December begyndte Rejsen med to Koffardiskibe under Convoi, fik strax i Kattegattet en Storm paa

os, hvorved det ene Skib ragede Fregatten om Bord, men gjorde dog, Gud være lovet, ingen Skade, uden at det brækkede dens Flagstang, løb med bemeldte Storm ud i Nordsøen til Hitland, hvor da laa en lang Tid med uophørlig stormende Vejr, drev omsider op til Færø, hvilket de Juledag fik at se tæt i Læ af sig med en Storm lige paa Landet, maatte prange med Force af Sejl og Rælingen i Vandet en hel Dag 17 Mil langs dette klippefulde Land for at undgaa den hvert Øjeblik truende Død, klarede det endelig; men Skibet havde derved lidt saa meget, at det ene vigtige Stykke efter det andet gik i Stykker og truede med Undergang. Himmelstorme oprørte nu det atlantiske Hav og tumlede os saaledes omkring, at vi ved 1782 Nytaars Tider befandt os oppe ved Island. Rorbrogen, der skal holde Vandet ude agter fra Skibet, var af Bølgerne slaget itu, og det var umuligt at reparere den i den Himmelsø, saa Pumperne maatte idelig gaa for at holde Skibet fra at synke formedelst det Vand, som idelig styrtede derigjennem, med en N. V. Storm kom omsider noget sønder efter ud i det atlantiske Hav; men det var saa himmeloprørt af de idelige Storme, at de ældste Sømænd, der vare om Bord, ikke havde set noget ligt det, og at alle troede, Naturen havde lidt en Revolution. Skibet kunde nu ikke længer udholde den evindelige Slingen op og ned, som nu i nogle og tyve Etmaal uophørlig havde vedvaret. Forstevnen gav sig løs, og Vandet strømmede ind der, og Forskibets Ræling revnede ud til begge Sider saaledes, at man med store Kabeltove maatte surre det tværtover for at redde sig, saa længe man kunde. Masterne dundrede i den svækkede Fregat, som om de hvert Øjeblik vilde springe over Bord, Mandskabet blev af idelig Fatigue, af aldrig at kunne faa varm Mad, af at Søen bestandig stod helt over Skibet som over et blindt Skær, saa udmattet, at en blev syg efter den anden, og at man til sidst var saa forlegen for at faa det til Skibets Redning højnødvendige Arbejde gjort, at man maatte drive de halv-

friske op ved Tampen og holde dem i Aande ved at give dem tre Gange Brændevin om Dagen. Dog alt dette var endnu Smaating imod, hvad siden hændte. Natten imellem den 10de og 11te Januar blæste en Orkan op af N. V. med et Himmelhav, Lynild, Torden og store Hagl samt græselige grønne Nordlys. Skibet arbejdede forfærdelig og knagede og bragede i alle Ender, Sejlene blæste i Stykker, og alt Mandskabet, som var frit, laa hele Natten paa Ræerne for at bjærge dem, men forgjæves; thi mod Morgenstunden rev Barkassen (den store Baad) sig løs twischendæks og slog fra Højre til Venstre saaledes, at man hvert Øjeblik maatte befrygte, den skulde slaa Skibets Sider ud; Mandskabet maatte da over Hals og Hoved nedkaldes fra Ræerne for at stræbe at styre dette vilde Dyr med Kabeltove, hvilket var et helt vanskeligt Arbejde, og hvorved adskillige kom slemt til Skade; men omsider kom det dog, Gud ske Lov, i Stand. Næppe var dette færdigt og Morgenstunden frembrudt, førend pludselig Stormen af N. V. sprang til en flyvende Storm af S. V. Dette yderst sjældne Fænomen gjorde den forunderligste og bedrøveligste Virkning paa Fregatten, den gamle Sø og den ny Vind stredes saa at sige om den, Agterskibet blev forceret en Vej og Forskibet en anden, og i et Øjeblik sloges alle Lensportene ind i Kahytten, saa den fyldtes med Vand, og Bogsprydet knækkede tvært over. N. N., som var nede, da han havde haft Nattevagten, fløj op paa Dækket i samme Øjeblik, og just, som han kom op, styrtede Fokkemasten agter over i Skibet, slog igjennem Chefs-Chaluppen og ned i Dækket, hvor den slog et Hul af 16 til 20 □ Fods Størrelse. 5 Mand var i Toppen af denne 100 Fod høje Rejsning, da den faldt, en blev slynget saa langt ud i Havet, at han aldrig saas mere, men en faldt i Søen tæt ved Skibet. Denne sprang N. N. strax hen til, kastede et Tov til ham og havde den Lykke at bjærge ham; men i samme Øjeblik knækkede Storstangen lige over N. N.'s Hoved og styrtede ned, saa det var med Nød

og næppe N. N. reddede sig fra at blive knust ved at løbe agter efter.

Her laa nu Skibet som et Vrag med Master og Stænger i Søen, hvilke, da de hang fast ved de utallige Tove, hvorved de vare heftede ved Skibet, ikke kunde komme fra det, men laa i Søen og slog uophørlig mod det, saa en Planke efter den anden af Skibets Hud drev op paa Siden og truede hvert Øjeblik med, at Skibet skulde synke. Det gjaldt altsaa om at faa alle disse Tove kappet. Arkelmesteren blev befalet at bringe alle Skibets Sabler og Tømmermanden alle dets Øxer op paa Dækket. Disse bleve i et Øjeblik uddelte til alle, som kunde bruge Armene, og inden to Timer vare de vigtigste Træer fra Skibet. Storstangen alene hang endnu fast ved nogle Tove oppe paa Masten, der ej var god at bestige, da den var raseret for oven og tillige usikkert, om den ej var brækket. N. N. befalede derpaa, at man skulde entre der op for at kappe, hvad der holdt den. Der forløb et halvt Minut, efter at denne Ordre, der ej var stilet til nogen i Besynderlighed, var givet, uden at nogen tilbød sig til at gaa op. N. N. gik derpaa op selv bebrejdende Skibets Mandskab i forstaaelige Terminis. I sammie Øjeblik fløj langt flere op, end nødvendig gjordes, og N. N., som da selv gik ned igjen, havde nok at gjøre med at holde de overflødige tilbage. Fra dette Øjeblik, som var det eneste, i hvilket man kan sige, at Mandskabet, om ej frygtede, dog betænkte sig, gik enhver munter og dristig, til hvad Fare han blev kommanderet. Mange synderlige, interessante Scener forefaldt her, hvilke ville være for vidtløftige at beskrive. Et Par skal alene anføres. Da alle disse Planker flød op paa Siden, vilde nogle gaa ned og visitere Pumperne for at se, om Skibet ej trak mere Vand, hvilket var at befrygte. N. N. forbød det, sigende, at han selv vilde visitere dem, og at Skibet var tæt som en Potte. Dette troede Mandskabet, som det var N. N.'s Hensigt med skulde først have klaret en Fare fra sig, førend de fik Underretning om en anden,

og dette bidrog meget til, at de med større Mod og Iver kappede, hvad der holdt Skibets nublevne farligste Fjender. Da Masten rullede ud af Skibet, fik noget af dens Takkelage fat paa en Kanon, hvorved denne blev saaledes nedtrykket af Mastens Vægt, at den inderste Ende, som var surret til Dækket, opløftede dette, saa at det nær var sprunget. N. N. blev nedkaldt for at raade Bod paa dette. Han beordrede da at kappe Surringerne; men da kun faa vare tilstede, saa han sig om efter flere Arbejdere. Han blev da i Hast var en, der vendte ham Ryggen, og da han slog ham løst med Sabelen over Ryggen og spurgte ham, hvi han ej stod til Arbejdet med, svarede han, at han hverken kunde komme op eller ned. Ved nøjere Tilsyn befandt hans Hoved saaledes indviklet i Takkellagen, at han ej kunde røre sig, og var han en af de 5 Mand, der havde været i Toppen af Fokkemasten, da den faldt, samt var forunderligen kastet igjennem et Hul i Dækket, samme havde slaæet, uden at faa den allerringeste Skade.

Der Skibet saaledes havde mistet al sin Overdel, med hvilken det skulde balansere mod sin Undertyngde, laa det og rodede og slingrende i Havet, saa intet Menneske kunde gaa paa Dækket. Bølgerne slog ikke alene med saadan Vold paa det, at en eneste Bølge en Gang indslug alle 13 Porte paa den ene Side og fyldte Skibets Kule saaledes, at alle Kreaturerne druknede, men de brød endog saa højt hen over det, at ved hver Styrtning alle Mand stod i Vand over Hovedet, og en Styrtning slog endog op i store Mers, skjønt det var 100 Fod ophøjet over Havet. Skibet havde nu mistet alt det, hvormed det skulde styres, saa det ej stod i Sømandens Magt at bevæge det en halv Streg til nogen af Siderne, uagtet hundrede Forsøg med uendelig Møje derpaa bleve gjorde. Det drev ret paa Siden, forfulgt af Stormen, slingret og overskyllet som et blindt Skær af Bølgerne lige mod Irlands havnløse Vestkyst i 6 Dage, i hvilken Tid Folkene om Bord mere levede som Amfibier end som Mennesker, og i hvilken Tid Sygdommen blandt

dem saadan tog Overhaand, at omsider 150 Mennesker, hvoriblandt Overchirurgen, vare fra Forstanden. I disse 6 Dage maatte Sømandene saa at sige gaa med Hænderne i Skødet og vente deres uundgaaelige Død; flyvende Storme, ledsaget af Hagelbyger, hvoraf en den 16de Januar var saa stærk, at N. N. maatte lade alle Mand gaa ned af Dækket, tilredte Skibet endnu jammerligere, særdeles begyndte Agterskibet, der hidindtil havde holdt sig godt, at blive skrøbeligt. Natten var 18 til 19 Timer lang og Dagen kun 5 til 6. To Timers flygtig Søvn om Dagen var alt det, N. N. kunde nyde, da hans Nærværelse ved enhver ny Ulykke udkrævedes, saa meget des mere, som Chefen var syg. Skibets Klokke gav, naar de forfærdelige Overhalinger paakom, en Gang hver halve Time omtrent et enkelt lugubert Slag af sig selv (forhen af ingen Sømand hørt), hvilket forenet med den sorte Nats uigjennemtrængelige Mørke, Stormens Tuden og Bølgenes Brøl mod Skibets Sider gjorde, at den klang som en Døds klokke, og at Mandskabet, skjønt N. N. deraf gjorde Skjæmt og de omsider selv og gjorde det, hver Gang sagde: „Hører du Døds klokken?“

Omsider den 17de Januar 1782 i Dagningen opdagede man i Læ det saa længe frygtede Irland, en høj og stor Klippe ved Navn Achihill. Skibet drev ret ind paa den, man gjorde sit sidste yderste for at undgaa den ved at oprejse en lille Stang for paa Skibet, ved hvis Sejl man haabede at kunne styre det. Dette lykkedes omsider med utrolig Besværlighed, men uden Nytte; thi Skibet, tunlet af de uhyre Bølger, der bleve drevne af en Storm, der havde det hele atlantiske Havs Brede til Bane, vilde ikke lystre det lille Sejl. Det sidste Haab var dermed ude, Natten paafaldt, og Skibet drev paa Siden op- og ned-slynget af de uhyre Bølger ret ind imod dette Fjæld, hvilket i et Øjeblik, naar Skibet var slaaet imod det, havde adsplittet det i tusinde Stykker. Man skød hele Natten Skud i Skud, nogle og firesindstyve Nødskud; men ingen

vilde eller turde vove sig ud i dette Himmelvej. Man tændte imidlertid Fyrer overalt paa Landet; men de bestyrkede blot dem om Bord i, at deres Ulykke var uundgaaelig; thi man saa deraf, at det var et helt sammenhængende Land, og at der ingen Hul eller Havn var til at smutte ind i. Man loddede uafsladelig efter Ankerbund for at forsøge at redde sig ved dette sidste, skjønt lidet lovende Middel, da al Probabilitet var, at Skibet, bevæget af de rasende Bølger, vilde sprænge Ankertovene; men forgjæves, da ingen Bund paa 100 Favne var at faa. Folket begyndte nu, uagtet al mulig holdt streng Disciplin, at tænke hver paa sin egen Frelse ved at udlede sig hver for sig et let flydende Møbel; men N. N. straffede haardt dem, som saa gjorde, og alting kom i Orden igjen; dog fandt han siden et Par Øxer, nogle havde stjaalet sig til at lægge ved Chaluppen for i Tilfælde at kappe den og redde sig derved; men han kunde aldrig opdage Gjerningsmændene.

Endelig, da det saa sortest ud, da knap 10 Minutters Livsfrist syntes at være tilbage, da det høje, forfærdelige Fjæld med sine snehvide Brændinger igjennem den mørke Nat saas lige tæt ved os, raabte Manden ved Loddet: „30 Favne Bund“. En ubeskrivelig Glæde, blandet med ubeskrivelig Ængstelse, ledsaget af den dybeste Tavshed og Forventning, greb hele Mandskabet. Man lod Ankeret flux falde, stak 200 Favne Tov ud, og da Skibet var saa nær ved Klippen, at man kunde kaste med en Sten til den, stoppede man, og Ankeret holdt det reddede Skib. Da hørtes Fryderaab, da hørtes fra Ende til anden i Skibet Guds Navn højtideligen prises. Det var en stor Scene. —

(Hermed ophøre Optegnelserne. Om den sidst beskrevne Sejlas jvf. Fr. Meidell, Bille-Ættens Historie, II, 2, S. 196 ff.).